

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa S. spółki akcyjnej w L.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 grudnia 2021 r., VII AGa 380/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(K.W.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 29 grudnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II).
2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana, zaskarżając go w całości i wskazując na naruszenie art. 45 Konstytucji RP w zw. z art. 382 k.p.c.; art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.; art. 117 § 2 w zw. z art. 118 i 58 § 2 k.c.; art. 84 § 1 k.c.; art. 84 § 1 w zw. z art. 88 § 1 k.c.; art. 6 k.c., a także art. 88 § 2 k.c.
3. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Podał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i potrzeba wyjaśnienia:

- czy zawierane w praktyce obrotu tzw. zerokosztowe strategie opcyjne, w ramach których strony wystawiają względem siebie przeciwstawne opcje walutowe put i call stanowią jedną (jednolitą) czynność prawną o cechach zbliżonych do umowy zamiany, czy też stanowią one ciąg dwóch (kilku) odrębnych od siebie umów opcji walutowych?
 - czy początkiem biegu rocznego terminu na wykonanie uprawnienia do uchylenia się od skutków czynności prawnej dokonanej pod wpływem błędu jest moment faktycznego wykrycia błędu czy też moment, w którym osoba składająca oświadczenie mogła – przy zachowaniu należytej staranności – stwierdzić wystąpienie błędu?
4. Ponadto, w ocenie skarżącego, skarga jest oczywiście uzasadniona w świetle zarzutów stanowiących jej podstawy, niezwiązanych bezpośrednio z wyżej wymienionymi zagadnieniami prawnymi.
 5. W piśmie procesowym z 18 maja 2023 r. skarżący wskazał, że – w jego ocenie – w sprawie doszło do naruszenia przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 367 § 3 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, polegające na rozpoznaniu apelacji przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, a nie w składzie trzech sędziów zawodowych, co w ocenie skarżącej doprowadziło do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), co potwierdza uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Odnosząc się w pierwszej kolejności do nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) w kontekście powołanej przez skarżącego uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, należy przede wszystkim wskazać, że Sąd Najwyższy ustalił, iż przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Kwestionowany przez skarżącego wyrok został wydany 29 grudnia 2021 r., a zatem przed datą podjęcia wskazanej uchwały. Wydanie w

sprawie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. nie może więc w sprawie stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. W konsekwencji podniesiony w piśmie procesowym z 18 maja 2023 r. zarzut nie mógł przesądzić o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

7. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.
8. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a

skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

9. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).
10. Skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżący skutecznie wykazał, że w sprawie zachodzi powołana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.
11. Odnosząc się do pierwszego ze sformułowanych przez skarżącego pytań nie sposób przyjąć, że sprostą on obowiązкови wykazania, iż w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne. Ujęcie zagadnienia prawnego – w istocie ograniczone do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji – wskazuje na odniesienie go do okoliczności konkretnej sprawy i dążenie do uzyskania tą drogą poglądu, który miałby służyć jej rozstrzygnięciu, nie zaś na istnienie w tym zakresie ogólnego problemu związanego z wykładnią prawa. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa. Skarżący *de facto* zarzuca Sądowi Apelacyjnemu błędną

ocenę prawną dochodzonego żądania, kwestionując prawidłowość zastosowania przez ten Sąd prawa materialnego w okolicznościach sprawy.

12. Nie sposób również przyjąć jakoby zagadnienie początku biegu terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c. stanowiło zagadnienie nowe i nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie. Wniosek zmierzał w tej części w istocie do zanegowania możliwości łączenia początku biegu rocznego terminu określonego w art. 88 § 2 k.c. nie tyle z chwilą uzyskania wiedzy o błędzie, lecz z momentem, w którym wiedza taka mogła (powinna) być powzięta. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że o wykryciu błędu wyznaczającym początek biegu terminu do uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli, decyduje stan świadomości osoby powołującej się na błąd. Chodzi przy tym o stan wiedzy o istnieniu okoliczności oddziałującej na treść czynności prawnej, a nie, jak w niektórych innych sytuacjach, także możliwość dowiedzenia się o miarodajnej okoliczności. Nie jest wystarczające stwierdzenie samej tylko możliwości lub niemożliwości uzyskania wiedzy o danej okoliczności w razie zachowania należytej staranności, ocenianej zgodnie z art. 355 § 2 k.c. (zob. uchwała SN z 9 grudnia 2021 r., III CZP 112/20, OSNC 2022, nr 7-8, poz. 75; wyroki SN: z 9 lutego 2017 r., III CSK 60/16; z 22 marca 2019 r., I CSK 257/18, OSNC 2019, nr 12, poz. 126; z 9 września 2022 r., II CSKP 264/22, OSNC 2023 nr 4, poz. 42).

13. Odnosząc się do powołanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez

sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

14. Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący odniósł tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w przedstawionym uzasadnieniu wniosku nie zawarł takich argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Skarżący poprzestał bowiem jedynie na stwierdzeniu, że w jego ocenie doszło do oczywistego naruszenia prawa przez Sąd drugiej instancji, w szczególności art. 84 § 1 k.c. w zakresie, w jakim Sąd uznał, iż powód złożył oświadczenie w warunkach błędu co do treści czynności prawnej. Wywodził, że powód bezsprzecznie posiadał wiedzę o wszystkich elementach zawartej umowy, a jego wadliwe pojmowanie rzeczywistości dotyczyło tego, że rzekomo mógł on nabyć opcje put niższym kosztem, co nie może usprawiedliwiać uchylecia się od skutków czynności prawnej. Własna ocena skarżącego odnośnie wniosków, które Sąd Apelacyjny wyprowadził z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie dowodzi oczywistej zasadności skargi.

15. Co więcej, łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest wykluczone i dyskwalifikuje wniosek o przyjęcie skargi już na wstępie. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał przecież uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd

Najwyższy (zob. postanowienie SN z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13). Co jest sporne nie może być przecież oczywiste (zob. postanowienie SN z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13).

16. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

17. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

(K.W.)

(r.g.)